

Чік Марія Юріївна,
*к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку,
контролю, аналізу та оподаткування,
Львівський торговельно-економічний університет,
м. Львів, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ В УМОВАХ ПРОВАДЖЕННЯ LEAN ОБЛІКУ

У сучасних умовах господарювання по мірі впровадження на вітчизняних підприємствах принципів і методів lean обліку менеджери підприємств все частіше починають стикатися з протиріччям між досягнутими покращеннями в бізнес-процесах підприємства, з одного боку, і їх відображенням в управлінській звітності, з іншого.

Іншими словами, економічний ефект від ощадливих перетворень не знаходить відображення в традиційній фінансових та управлінських звітах, які формуються для менеджменту. Зазначене протиріччя породжує наукову проблему в управлінському обліку, так як на практиці саме в системі управлінського обліку підприємства формується інформація, необхідна для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Тому, насамперед, виникає необхідність і актуальність критичного аналізу традиційних методів обліку витрат, а також методу обліку ABC з позицій концепції lean обліку для того, щоб теоретично обґрунтувати доцільність або недоцільність використання даних методів в нових умовах. Розпочинається аналіз з традиційних методів управлінського обліку витрат підприємства (тобто методу обліку повних витрат, нормативного методу обліку витрат і методу стандарт-кост) не тільки тому, що історично вони передують появі альтернативних методів, але і ґрунтуючись на їх широкому розповсюдженні в практичній діяльності підприємств.

Про це свідчить безліч досліджень, зокрема, дослідження проведене Інститутом управлінських бухгалтерів США (ІМА) спільно з “Ernst & Young”, в результаті якого було виявлено, що традиційні методи обліку витрат застосовують час більше 70 % респондентів [1]. Поширеність традиційних методів управлінського обліку витрат обумовлюється їх перевагами, головною серед яких є можливість оперативного виявлення і усунення відхилень у господарській діяльності підприємства.

У той же час, не можна не відзначити основні проблеми, властиві традиційним методам управлінського обліку витрат в нових умовах – при впровадженні на вітчизняних підприємствах принципів і методів lean обліку:

1) використання традиційних систем управлінського обліку може суперечити принципам концепції lean обліку, мотивувати персонал на створення витрат, перш за все витрат перевиробництва;

2) традиційні методи управлінського обліку не прийнятні для цілей операційного контролю;

3) використання традиційних систем управлінського обліку може приводити до спотворення інформації, що подається менеджерам для цілей управління;

4) традиційні методи розрахунку витрат не сприяють вдосконаленню бізнес-процесів.

Використання традиційних методів управлінського обліку, на наш погляд, не відповідає основним принципам lean обліку. Основним принципом lean обліку, який використовується у виробництві, є те, що потрібно виробляти рівно стільки, скільки потрібно замовнику, але традиційні методи обліку повних витрат в основному задовольняють лише вимоги масового виробництва, оскільки такі методи були сформовані наприкінці XIX – на початку XX ст.

Масове виробництво означає виробництво великими партіями і значних обсягів однорідної продукції, що обумовлює отримання “ефекту масштабу” суб’єктом господарювання отримає ефекту масштабу, коли в умовах зростання випуску продукції понесення накладних (постійних) витрат може спричинити відносно зниження собівартості продукції.

У міру збільшення обсягів виробництва, значення ставки розподілу накладних (постійних) витрат буде знижуватися і деяка частина цих витрат буде капіталізуватися в запасах. Чим більше накладних (постійних) витрат буде капіталізуватися в запасах, тим менше цих витрат відобразиться в звіті про фінансові результати. Метод обліку повних витрат розподіляє витрати повністю на весь обсяг виробництва і тому, коли обсяг виробництва зростає (в умовах незмінного обсягу продажів), середні витрати на одиницю продукції зменшуються, що призводить до збільшення прибутку.

Винагорода менеджерів залежить від показника прибутку, тому останні можуть збільшувати прибуток шляхом нарощення обсягів виробництва (в умовах щодо постійного обсягу продажів). Традиційні методи обліку, тим самим, можуть стимулювати менеджерів до перевиробництва і створення надлишкових запасів.

Таким чином, традиційні методи управлінського обліку витрат не відповідають принципам концепції lean обліку, які передбачають, що саме перевиробництво є основним видом втрат на підприємстві, оскільки є причиною понесення подальших втрат підприємством.

Список використаних джерел

1. *The State of Management Accounting. The Ernst and Young and IMA Survey, 2003.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imanet.org/PDFs/Public/General/2003SurveyofMgtAccting%20EY.pdf>.